

Мошківська Світлана Михайлівна,
переможниця I туру всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2025» у номінації «Зарубіжна література»
Учителька зарубіжної літератури Ємільчинського ліцею № 2 Ємільчинської селищної ради
Педагогічний стаж – 32 роки
Освіта – вища, Переяслав-Хмельницький філіал КДПІ ім. М. П. Драгоманова, 1992 р.
Спеціальність – учитель російської мови та літератури
Кваліфікаційна категорія – «спеціаліст вищої категорії»

Використання інтегрованого підходу на уроках зарубіжної літератури

Сучасний світ – це складна мозаїка, де новітні технології тісно переплітаються з культурними традиціями, де сучасні розробки штучного інтелекту дозволяють відкривати безмежні горизонти для творчості, експериментувати та взаємодіяти з читачами в інтерактивному просторі, де слова оживають у нових захопливих вимірах і гранях.

Щоб не розгубитися в калейдоскопі новизни та бути дотичним до всіх граней освіченої особистості, на уроках зарубіжної літератури застосовую один із методів, що заохочує до критичного мислення та розуміння культурних контекстів – інтеграцію.

Перефразовуючи слова великого Й. В. Гете: «Теорія завжди, мій друже, сіра, а древо життя золоте...», – те ж саме хочу сказати про термін «інтеграція».

*Світ величезний – об'єднаний в нації,
Щоб світ цей тримався – є ключ: інтеграція,
У навчанні процес цей складний і простий,
Дотичний до всіх він предметів і дій!
У цьому процесі – ми разом, ми сила,
Де всі елементи працюють й живуть,
Ідеї, аспекти, умови, контексти,
Де разом і пісня, і логіки ключ;
Де Кліо велична, де «Графо» панує,
Де жага до знань невимовно стрімка –
Все це у навчанні і є інтеграція,
Цей метод навчання об'єднує нас!*

Інтеграцію як взаємодію зарубіжної та української літератури, а також біології та географії розпочинаю ще в 5 класі, використовуючи прийом

«літературна павутинка» при вивченні казок «Фарбований шакал» і «Фарбований лис».

*Літературна павутинка, легка, ніжна мов хмаринка,
Ти розплутай ці нитки і розстав всі крапки над і...
Де лис Микита, де Чандарава? Чи є в цих героїв успіх і слава?
Чим вони славу завоювали? І через цю славу своє життя зламали.*

Після вивчення казки Р. Кіплінга «Мауглі» допомагає прийом «Сьогодні на уроці я дізнався...». Учні порівнюють клімат, рослинний та тваринний світ Індії та України і як висновок:

*Сьогодні на уроці я дізнався, а ще більше здивувався,
Що світ джунглів – це вічна весна, а для нас – це дивина!*

Урок, який присвячений біографії письменника, обов'язково починаю з подорожі по географічній карті чи глобусу, а також герої, які знаходяться в тій чи іншій частині світу, завжди мають розташування на мапі. П'ятикласники із задоволенням знаходять річку Міссісіпі, щоб разом із Томом Соєром поплинути у світ його дитинства. Для цього використовую дослідницький метод «Мене найбільше здивувало».

Разом із шестикласниками, мандруючи в край величної Шотландії під час вивчення поезії Р. Бернса «Моє серце в верховині», діти порівнюють клімат, рельєф, природу Шотландії з рідною Україною. І тоді вже перефразований вірш звучить: «*Моє серце в Україні і душа моя*». Щемно і хвилююче читає його Горбатюк Святослав, який з війною був змушений покинути батьківщину і тільки у вірші передає сум і розлуку з рідним краєм. Діти порівнюють Р. Бернса і Т. Шевченка, який багато років був на чужині та тужив за батьківщиною.

Історія легендарного народу пиктів, які до останнього маленького воїна боронили свій рідний край від шотландського короля, гіркою паралеллю поєднується з нашим сьогоденням. За кожен клаптик рідної землі наші воїни ЗСУ вступають в нерівний бій з багатотисячною ордою росіян. Семикласники обов'язково на урок приносять верес, знайомимось з етнонімом села Вересівка, яке є в нашому Звягельському районі. І який же подив, що ми і далека Шотландія маємо стільки спільних рис. Як результат, майже всі діти вивчають баладу Роберта Стівенсона «Вересовий трунок» напам'ять, як шану і повагу до патріотів своєї землі.

Поезії Р. Бернса, Д. Кітса, Г. Гейне та інших митців діти краще усвідомлюють і запам'ятовують, коли слова віршованих рядків замінюють певними символами, малюнками чи знаками. Цей процес допомагає учням віднайти певні асоціації чи порівняння до слів.

*Вірш напам'ять легко вчити, якщо слово в символ вжити,
Квітку ніжну чи хмаринку, бджілку, гілку чи хмаринку,
Залюбки малюють діти всі слова, де правду діти?
І тоді вірш оживає, коник стрибунець стрибає,
І троянда зацвітає, і кругом весна буяє...*

Створення сенканів на уроках допомагає інтеграції з українською мовою (зокрема морфологією та лексикою).

*А сенкан велично служить, і закон свій не порушить:
Ось іменник, ще й прикметники два є, дієслова три їм служать,
Речення, що стрижень має,
І синонім, що віночком, той іменник обрамляє!*

Взаємодію історії та зарубіжної літератури найкраще візуалізувати у цифрових застосунках Gamma, Kahoot, Bing, Wordwall. Bing генерує необхідний текст у чудовий ілюстрований матеріал, Gamma створює мультимедійні презентації, Kahoot і Wordwall дають змогу додати відео чи фото до квізів, яких я вже створила більше 100, і які є складовою багатьох уроків. Особливо цікаво вивчати у такий спосіб літературні епохи, біографії митців.

*У школі всі ми б нудьгували, якби цифрових застосунків не мали,
Їх найбільше любляють всі без ліку школярі: старші учні і малі.
Це Kahoot, що квізи має, це Wordwall, що швидко грає,
Це Bing – геній-ілюстратор, це Gamma – ідей генератор,
Ці платформи чарівні, нам у всьому помічні:
Намалюють, згенерують, гарний настрій подарують!*

Велику увагу приділяю музиці. «До радості» Ф. Шиллера... Саме цей твір став гімном Євросоюзу, тому на уроці звучить фінальна Дев'ята симфонія Бетховена. Романтизм Г. Гейне супроводжує наш М. Лисенко і його романс «Коли розлучаються двоє». Кохання О. де Бальзака до Евеліни Ганської увінчує музичний твір М. Мозгового «О пані Евеліно, о пані Ево...»

*Музика крокує з словом, слово – в нотах діамант,
Скільки геніїв безсмертних у музиці живуть з-за хмар:
Це і Гейне, і Верлен, і Петрарка, і Шекспір,
Свою музу шанували і навіки славу мали!*

Сугестивність музики і образотворчого мистецтва звучить у віршах П. Верлена «Осіння пісня» і «Так тихо серце плаче». Учні на аркуші паперу намагаються підібрати тони і відтінки, щоб передати внутрішній світ ліричного героя. Особливий акцент приділяю різним перекладам цих поезій. При цьому використовую пояснювально-ілюстративний метод. Учні ще з молодших класів працюють із сугестивним аркушем.

Неперевершено і зворушливо звучать поетичні твори мовою оригіналу. Інтеграція із англійською і французькою дає змогу відчувати всю мелодію слова. Ш. Бодлер і його «Альбатрос» мовою оригіналу змушують серце багатьох поціновувачів поетичного слова битись частіше.

Подорож Маленького Принца спонукає учнів до відкриття нових істин, порівняння різних світів, різних цінностей, важливості людських стосунків і відповідальності за них. Застосовую прийом «У мене ще є одне запитання?»

*У мене ще є одне запитання:
- Чи важке у Маленького Принца завдання?
- Чи легко він істину у світі шукав?
- Чи виграв він у подорожі, чи може програв?*

Вивчення «Енеїди» Вергілія співвідноситься з твором Івана Котляревського. Тема пошуку, боротьби за ідентичність є ключовою для Енея Вергілія. Еней у Котляревського – символ національної ідентичності, а його

пригоди відображають реалії українського життя. При цьому використовую прийом «Три слова про урок»:

- На уроці я працював/працювала над ...
- Замислився/замислилась про...
- Був/була вражений/вражена...

При вивченні твору «451° за Фаренгейтом» Р. Бредбері учні можуть провести математичне опитування про читання книг серед школярів, статистично обробити результати та обговорити, як ці ідеї співвідносяться з ідеями твору. Розуміючи, що твір переносить у майбутнє, пропоную дослідження: «Яке тату могли б зробити головні герої твору? Чому?».

Ф. Кафка у новелі «Перевтілення» відкрив питання психології та соціального тиску, які впливають на особистість. Твір можна розглядати як дослідження психологічних аспектів, зв'язок з родиною, емоційний інтелект, концепцію когнітивного дисонансу, де особа намагається примирити свої переконання з реальністю. Метод, який застосовую, дослідницький:

- У чому секрет письменника?
- Я для себе зробив/зробила висновок, що людина...

Після прочитання твору «1984» Дж. Оруелла, учні досліджують історію тоталітарних режимів ХХ століття, обговорюючи, як історичні події вплинули на створення роману. При цьому застосовую прийом:

«П'ять уроків, які я виніс з цієї книги...»

На уроках зарубіжної літератури саме ці методи, прийоми і технології підвищують мотивацію учнів до вивчення предмета, розвивають їхні аналітичні навички та критичне мислення, сприяють розвитку самостійної роботи, виявляють інтерес до досліджень та творчих проєктів.

Мій досвід базується на словах Лессінга: «Сперечайтесь, помиляйтесь, але заради Бога, мисліть, і хоч криво, але самі!»

Завжди пам'ятаю, що найжахливіший урок – нудний. Особливо ж, якщо це урок літератури. Він має триматись на емоціях, щоб зацікавленість до теми не згасала всі 45 хвилин, і тому

*Інтеграція мені допомагає, на нові відкриття надихає,
Знаю, Література – це Храм, і образити її нікому не дам!
Література – наш вірний друг, вона надихає і зміцнює дух!
Учнів вчу її любити, Таїну Слова відкрити!
Старшокласнику й малому в цьому світі непростому!*